**ŞU’BE BİN HACCÂC**

Tabiînin büyüklerinden, meşhûr tefsîr ve hadîs âlimi. 82 (m. 701) senesinde Vâsıt’ta doğdu. 160 (m. 777)’de Basra’da vefât etti. İsmi Şu’be bin Haccâc bin el-Verde el-Atâkî el-Ezdî’dir. Basra’da yerleşip ömrünün sonuna kadar orada yaşadı. Bu bakımdan “Basrî” de denilmiştir. Eshâb-ı kiramdan Enes bin Mâlik’i ve Ömer bin Seleme’yi görmüştür, Muâviye bin Kurre, Enes bin Sîrîn, Sâbit-i Bennânî, Hamdûd bin Süleymân, el-A’mer’den ve pek çok sayıda Tabiînden ilim alıp, hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Dörtyüz Tabiînden rivâyette bulunduğu kaydedilmiştir. Rivâyet ettiği hadîs-i şerîf ikibin civarındadır. Rivâyetleri Kütüb-i sitte’de (altı meşhûr hadîs kitabı) yer almıştır. Kendisinden Eyyûb Sahtiyânî, Süfyân-ı Sevrî, Abdullah İbni Mübârek, Affân bin Müslim gibi yüzlerce âlim ilim öğrenip, hadîs rivâyet etmiştir.

Şu’be bin Haccâc sika (güvenilir) bir râvi olup, Irak’ta hadîs râvilerini inceleyen “ricâl-i hadîs” ilminden ilk bahseden hadîs âlimidir. İmâm-ı Şafiî ( radıyallahü anh ), “Şu’be bin Haccâc olmasaydı Irak’ta hadîs ilmi bilinmezdi” buyurmuştur. Süfyân-ı Sevrî “Şu’be bin Haccâc büyük bir otoritedir.” Hanbelî mezhebinin reîsi, kurucusu İmâm-ı Ahmed bin Hanbel ( radıyallahü anh ) “Şu’be bin Haccâc, hadîs ilminde bir otoritedir” buyurmuştur.

Şu’be bin Haccâc ( radıyallahü anh ) ilmi ile amel eden, haramlardan son derece sakınan cömert bir âlim idi. Çok ibâdet etmekten son derece zayıflayıp, derisi kemiklerine yapışacak hâle gelmiştir. Bayram günleri hariç senenin her günü oruç tutardı. Merhameti ve cömertliği çok fazla idi. Kendisine gelen hiçbir fakîri boş çevirmez, mutlaka birşeyler verirdi. Bir fakîrle karşılaşsa evinde ne varsa ondan verirdi. Bir defasında Halife Mehdî kendisine otuzbin dirhem göndermişti. Bu parayı alır almaz hepsini fakîrlere dağıttı. Yolculuk için bir kayığa bindiğinde diğer yolcuların ücretlerini de öderdi. Birgün binek hayvanını kaybettiği için ağlayıp üzülen bir kimseyi görüp, ağlamasının sebebini öğrenince kendi bindiği merkebden inip, ona merkebini vermiştir.

Sevgili Peygamberimizin bildirdiği Ehl-i sünnet i’tikâdını, ibâdet ve amel bilgilerini kendilerinden önceki âlimlerden alıp, sonraki nesillere nakleden Şu’be bin Haccâc, rivâyetleriyle çok büyük hizmette bulunmuştur. Tefsîrle ilgili rivâyetleri toplanmış olup, hadîs ilmine dâir “Kitab-ül-garâib” adlı bir eseri vardır. Şu’be bin Haccâc’ın kendinden önceki Hadîs âlimlerinden alarak rivâyet ettiği hadîs-i şeriflerden bir kısmı şunlardır:

“Rızık husûsunda endişeye düşmeyiniz. İnsan son rızkını da yemeden ölmez. Allahtan korkunuz, iyi ameller yapınız. Helâli alıp, haramı terk ediniz.”

**“Misvak ağzı temizler ve Allahü teâlânın rızâsını kazandırır.”**

“Yarım hurma ile de olsa, onu da bulamazsanız güzel bir sözle (iyilik yaparak) Cehennem ateşinden korunmaya çalışınız.”

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Mu’cem-ül-müellifîn cild-4, sh. 301

2) Hilyet-ül-Evliyâ cild-7, sh. 144

3) Tezkirât-ül-huffâz cild-1, sh. 193

4) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 469

5) Şezerât-üz-zeheb cild-1, sh. 247

6) Tehzîb-üt-tehzîb cild-4, sh. 338

7) El-A’lâm cild-3, sh. 164

Hâkim Müstedrekinde toplamıştır. Müfessirlerden İbni Ebî Hatim, Süddî-i Kebîr’den şöyle bir rivâyette bulunur. Kureyş kabilesi erkek evlâdı kalmayan kimse hakkında; “falan zürriyetden mahrûm, kaldı ma’nâsında “Betene fülân ün” derlerdi. Peygamber efendimizin de oğulları vefât etti. Âs bin Vâil; Muhammed zürriyetten mahrûm kaldı, dedi. Bunun üzerine Kevser sûresi nâzil oldu. Meâli şerîfi şöyledir; “(Ey Resûlüm), gerçekten biz sana (Cennetteki Havzı) kevseri, pek çok hayırları verdik. O halde, (buna şükür olarak) namaz kıl ve kurban kesiver. Doğrusu, sana (evlâdsız, nesli kesik deyip) dil uzatandır, hayırsız nesli kesik...”

¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾¾

1) Tabakât-ı müfessirîn cild-1, sh. 109

2) Mîzân-ül-i’tidâl cild-1, sh. 236

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-1, sh. 313